

נתקופות קדומות יותר). המקום לא ניזוק בידי שודדי קברים (למעט גבעה אחת שנשדדה נתקופה מאוחרת), ולמרבה ההפתעה לא נתגלה ע"י החוקרים או עולי הרגל שפקדו את יריחו ואין הוא נזכר בשום מקור, קדום או מאוחר.

מייחדים את האתר שפע הממצאים ומצב השתמרותם המעולה, המוסברים בתנאי היושב ששררו במקום. הממצאים כוללים כתובות רבות, ארונות קבורה מעץ, חפצי לוואי למת וציורי קיר - ממצאים שלא נשתמרו בשום אתר אחר מתקופה זו.

* * *

הופעתן של גלוסקמאות בשוק העתיקות ביריחו הפנתה את תשומת הלב לקיומו של בית עלמין יהודי גדול ביריחו מתקופת בית שני, שעל קיומו לא היה ידוע עד אז. בשנת 1975 ניגש אגף העתיקות לחפירות הצלה, שבמהלכן נתגלו ונחפרו כ-120 קברים.

הקברים נחצבו בסלע הקירטון הרך, ומצטיינים בתכניתם האחידה. כל קבר כולל חדר-קבורה מרובע, שבקירותיו חצובים שלושה כוכים. ברוב הקברים נחצב בור במרכז החדר שנועד לאפשר עמידה זקופה, ואמנם בקברים בעלי תקרה גבוהה ויתרו החוצבים על בור זה. חציבת הבור יצרה מעין אצטבות לאורך הקירות. בחלק קטן של הקברים היה כוך בודד. לפתחים נסגרו באבני-סגר מסותתות, אך לעתים השתמשו למטרה זו בלבנים, אבנים או עפר. חקברים היו חסרי עיטורים למעט בשני קברים מרשימים בגודלם, בהם נשתמרו ציורי קיר וציורי פחם. לא נתגלו כתובות על קירות הקברים, אך אלו נמצאות ע"ג הגלוסקמאות.

ורכי הקבורה

א. קבורה בארונות עץ

האקלים היבש של יריחו סייע להשתמרות ארונות עץ רבים. בכל הארונות היתה הקבורה ראשונה, אם כי לא תמיד קבורת יחיד. לעתים נמצאו 2-3 שלדים בתוך ארון עץ אחד. בתוך כל כוך, או על אצטבה הונח ארון אחד בלבד, זאת פרט למקרה אחד בו הונחו שני ארונות: ארון אם וארון ילד שהונחו זה בצד זה בתוך כוך אחד. הארונות נבנו בצורת תיבה מלבנית בעלת ארבע רגליים ומכסה באורך של 1.90 מ' לערך. רגלי הארונות ודפנותיהם חוברו באמצעות שקעים ובליטות. המכסים עשויים קורות עץ ארוכות, ולהם גמלון בחזית ובגב, המורכב מחלקים אחדים. רק מכסה של ארון אחד היה עשוי קורות עץ מחוברות שהוצמדו לארון בצירי-עץ. הארונות עוטרו בדגמים הנדסיים בצבע אדום ושחור. כל חלקי הארון עשויים עץ, לרבות הצירים והמסמרים. הארונות נעשו מאחד עשר מיני עץ שונים, שהשכיחים ביותר ביניהם הם השיקמה, הברוש והשיזף המצוי-כולם עצים הגדלים ביריחו וסביבתה.

ב. קבורה בגלוסקמאות

ביריחו נמצאו גלוסקמאות אבן רבות, שנחצבו מאבן גיר רכה. הגלוסקמאות נמצאו בקברי כוכים. אורכן הממוצע 60-70 ס"מ, והן דומות בצורתן ובעיטוריהן לאלו שנחגלו בירושלים.